

בָּאוֹרִיְתָא. דְכָל מֵאַן דְאַשְׁתָדֵל בָּאוֹרִיְתָא בְּכָל יוֹמָא
יַזְבִּי לְמַהֲיוֹ לִיהְ חֹלְקָא בְעַלְמָא דָאָתִי, וַיַּתְחַשֵּב לִיהְ
כְאַלּוּ בָנִי עַלְמִין, דְהָא בָּאוֹרִיְתָא אַתְבָנִי עַלְמָא
וְאַשְׁתָבֵל הָאָהָרָן הוּא דְכַתִּיב, (משל ו) יְהִי בְחִכְמָה יִסְרָאֵל
אֶרְץ פּוֹגָן שָׁמִים בְתִבְונָה, וּכְתִיב, (משל ח) וַאֲהִיה אֶצְלָוּ
אֶמְזָן וַאֲהִיה שְׁעֻשְׂעִים יוֹם יוֹם וּכָל דְאַשְׁתָדֵל בָהּ
שְׁבָלִיל עַלְמִין וְקִים לִיהְ.

וְתָא חַזִי, בְּרוֹחָא עַבֵּיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא,
וּבְרוֹחָא מִתְקִימָא, רַוִיחָא דְאָנוּן הַלְעָאן
בָּאוֹרִיְתָא, וּכָל שְׁבָן רַוִיחָא דְהַבֵּל דְרַבִּי דְבִי רַב. מַה
רַב טוֹבָה דָא טוֹבָא דְאַתְגִנּוֹז. לִירָאֵיךְ לְאָנוּן דְחַלְיָה
חַטָּאת. פְעַלְתָה לְחוֹסִים בָהּ. מַאי פְעַלְתָה דָא עַזְבָרָא
דְבִרְאָשִׁית. רַבִּי אָבָא אָמַר דָא גַן עָדָן, דְהָא
בָּאוֹמְנוֹתָא עַבֵּיד לִיהְ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֶרְעָא

לשון הקידוש

וּבָא וַיַּרְאֵה, בְּרוּם עָשָׂה קָדוֹשׁ בָּרוּךְ
הָוּא אֶת הָעוֹלָם וּבְרוּם הָוּא עוֹמֵד, רַוִיחָא
שֶׁל אַלְוִי שְׁעוֹסְקִים בְתּוֹרָה, וּכָל שְׁבָן
רוֹחַ שֶׁל הַבָּל תִינְקוֹת שֶׁל בֵית רַבֵּן.
מַה רַב טוֹב – זֶה הַטּוֹב שְׁנָגָנוֹ. לִירָאֵיךְ
– לְאַוְתָם יְרָאֵי חַטָּאת. פְעַלְתָה לְחוֹסִים בָהּ
– מַה זֶה פְעַלְתָה? זֶה מַעֲשָׂה בְרָאשִׁית.
רַבִּי אָבָא אָמַר, זֶה גַן עָדָן, שְׁהָרִי
בָאָמְנוֹת עָשָׂה אָתוֹן קָדוֹשׁ בָּרוּךְ הָוּא
בְתּוֹרָה. שְׁבָל מֵ שְׁמַשְׁתָדֵל בְתּוֹרָה בְכָל
יּוֹם, יַזְבִּי לְהִיוֹת לוֹ חָלֵק בְעַולְמָה הַבָּא,
וַיַּחַשֵּב לוֹ בְאַלּוּ בְנָה עַולְמוֹת, שְׁהָרִי
בְתּוֹרָה נִבְנָה הָעוֹלָם וְנִתְקַן. זֶה שְׁבָתּוֹב
(משל ו) ה' בְחִכְמָה יִסְרָאֵל אֶרְץ פּוֹגָן שָׁמִים
בְתִבְונָה, וּכְתִוב (שם ח) וַאֲהִיה אֶצְלָוּ אֶמְזָן
וַאֲהִיה שְׁעֻשְׂעִים יוֹם יוֹם. שְׁבָל מֵ
שְׁמַשְׁתָדֵל בָהּ, מִתְקָן עַולְמוֹת וּמִקְיָם
אוֹתָם.

כגונָא דלעילָא. לאַתְתִקְפָא בֵיה צְדִיקִיא (דף מו ע"ב) הַדָא הוּא דכְתִיב (טהילים לא) פֻעַלְתָה לְחֹסִים בָּה, נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, דָהָא הוּא נֶגֶד (בְנֵי) אָדָם. וְאַחֲרָא נֶגֶד עַלְאַיִן קְדִישָׁן. אָמַר רַבִי שְׁמַעוֹן גַן עַדְן לְעַילָא וְנֶגֶד בְּנֵי אָדָם הָיו (וְאַפְלוּ אַחֲרָא נֶגֶד בְּנֵי אָדָם הָיו) לאַתְבִנְשָׁא בֵיה צְדִיקִיא דְעַבְדִי רַעֲוָתָא דְמַאֲרִיחָן.

וַיְכַלֵו, דְכַלֵו עֹזְבָדִין דְלְעַילָא וְעֹזְבָדִין דְלְתָתָא. הַשְׁמִים וְהָאָרֶץ לְעַילָא וְתָתָא. רַבִי שְׁמַעוֹן אָמַר עֹזְבָדָא וְאוֹמְנוֹתָא דְאֹרְיִיתָא שְׁבָכְתָב וְעֹזְבָדָא וְאוֹמְנוֹתָא דְתּוֹרָה שְׁבָעַל פָה. וּכְל ְצְבָאָם אַלְיִז פְּרִטִי דְאֹרְיִיתָא אֲפִין דְאֹרְיִיתָא שְׁבָעִים פָנִים לְתּוֹרָה. וַיְכַלֵו, דְאַתְקִימָו וְאַשְׁתְבַלְלוּ דָא בְּדָא. שְׁמִים וְאָרֶץ פְּרִט וְכַלְל. וּכְל ְצְבָאָם. רַזִי דְאֹרְיִיתָא דְכִיזָן. **דְאֹרְיִיתָא מְסָאָבָן דְאֹרְיִיתָא.**

לשון הקידוש

בָאָרֶץ כְמו שְׁלֹמְעָלה, לְחוֹק בּו אֶת הַצְדִיקִים. וְהו שְׁבָתוֹב (טהילים לא) פֻעַלְתָה לְחֹסִים בָה נֶגֶד בְנֵי אָדָם. שְׁנָרִי הוּא נֶגֶד בְנֵי אָדָם, וְאַחֲרָא נֶגֶד עַלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים. אָמַר רַבִי שְׁמַעוֹן, גַן הַעֲדָן לְמַעַלָה וְנֶגֶד בְנֵי אָדָם הוּא, וְאַפְלוּ הַאֲחָרָה הוּא נֶגֶד בְנֵי אָדָם לְהַתְבִנָם בּו צְדִיקִים שְׁעוֹשִׁים רְצֹן רְבוּנָם. **וַיְכַלֵו** - שְׁבָלוּ מְעַשִים שְׁלֹמְעָלה שְׁבָתּוֹרָה וְמִתְמָאות שְׁבָתּוֹרָה.

השלמה מההשומות (סימן מ')

שְׁמִינִי מֵאַי הָיוּ, יִשׁ לֹז לְהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צְדִיק
אֶחָד בָּעוֹלָם וְחַבֵּב לֹז מִפְנֵי שְׁמָקִים כָּל
הָעוֹלָם כָּל זֶהוּא יִסּוּדוֹ וְהַזָּא מִכְלָבָלוֹ וּמִצְמִיחּוֹ
וּמִגְּדָלוֹ וּמִשְׁמָחוֹ. אֲהֻבָּה וְחַבֵּב לְמַעַלָּה, נֹרָא וְאַדִּיר
לִמְטָה. מִתּוֹקָן וּמִקּוּבָּל לִמְעַלָּה, מִתּוֹקָן וּמִקּוּבָּל
לִמְטָה. וְהַזָּא יִסּוּד הַגְּנִפְשׁוֹת בָּלָם.

אֶמְرָתָה שְׁמִינִי וְאֶמְרָתָה יִסּוּד הַגְּנִפְשׁוֹת בָּלָם, וְהַא
כְּתִיב וּבַיּוֹם הַשְׁבִּיעִי שְׁבָת וּנְגִפְשׁ. אֵין
שְׁבִּיעִי הָיוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמִכְרִיעַ בֵּיןֵיהֶן, וַיְיִשׁ אִינּוֹן
תִּלְתָּלָת לְרֹעַ וִתִּלְתָּלָת לְעַילָּה, וְהַזָּא דְּאַכְרָעַ בֵּיןֵיהֶן. וּמְאַי
טֻעַמָּא אַקְרֵי שְׁבִּיעִי, וּכְיֵהוּא בְּשְׁבִּיעִי, לֹא. אֶלָּא
מִפְנֵי שְׁהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁבָת בְּשָׁבָת בָּאוֹתָה
הַמְּדָה. דְּכַתִּיב (שמות ל"א) בַּי שְׁשָׁת יְמִים עָשָׂה יְיָ אֵת
הַשְׁמִים וְאֵת הַאֲרִץ וּבַיּוֹם הַשְׁבִּיעִי שְׁבָת וּנְגִפְשׁ.

לשון הקודש

אֶמְרָתָה שְׁמִינִי, וְאֶמְרָתָה יִסּוּד הַגְּנִפְשׁוֹת
בָּלָם, וְהַרְיִי בְּתוֹב וּבַיּוֹם הַשְׁבִּיעִי שְׁבָת
וּנְגִפְשׁ? בָּן שְׁבִּיעִי הַזָּא אֶלָּא מִשּׁוּם
שְׁמִכְרִיעַ בֵּיןֵיהם, וַיְשַׁנֵּם שֶׁלַשׁ לִמְטָה
וּשֶׁלַשׁ מִפְּטָלָה, וְהַזָּא שְׁמִכְרִיעַ בֵּיןֵיהם.
וּמִמְּה הַטּוּם נִקְרָא שְׁבִּיעִי? וּכְיֵהוּא
בְּשְׁבִּיעִי? לֹא, אֶלָּא מִפְנֵי שְׁהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ
הַזָּא שְׁבָת בְּשָׁבָת בָּאוֹתָה הַמְּדָה,
שְׁבָתוֹב (שמות ל"א) בַּי שְׁשָׁת יְמִים עָשָׂה הַ

השלמה מההשומות (סימן מ')

שְׁמִינִי מָה הַזָּא? יִשׁ לֹז
לְקָדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הָוּא צְדִיק אֶחָד בָּעוֹלָם
וְחַבֵּב לֹז, מִפְנֵי שְׁמָקִים כָּל הָעוֹלָם כָּל,
וְהַזָּא יִסּוּדוֹ, וְהַזָּא מִכְלָבָלוֹ וּמִצְמִיחּוֹ
וּמִגְּדָלוֹ וּמִשְׁמָחוֹ. אֲהֻבָּה וְחַבֵּב לִמְעַלָּה,
נוֹרָא וְאַדִּיר לִמְטָה, מִתּוֹקָן וּמִקּוּבָּל
לִמְעַלָּה, מִתּוֹקָן וּמִקּוּבָּל לִמְטָה, וְהַזָּא יִסּוּד
הַגְּנִפְשׁוֹת בָּלָם.

מִלְפָד שֶׁבֶל יוֹם וַיּוֹם יִשְׁלַׁח לֵוּ מְאֹמֵר אֶחָד שְׁהוּא אֲדוֹן לֵוּ לֹא מִפְנֵי שְׁהוּא נִבְרָא בּוּ אֶלְאָ מִפְנֵי שְׁהוּא פּוּעַל בְּעוֹלָם פְּעֻולָה הַמְסֻרָה לוּ בַּידּוּ.

פְּעֻולָוּ כָּלָם פְּעֻולָתָם וְקִימָוּ מַעֲשֵׂיָהֶם לְבָדְךָ בָּא יוֹם הַשְׁבִּיעִי וּפְעַל פְּעֻולָתוּ. שְׁמָחוּ כָּלָם וְאֶחָד קָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלֹא עוֹד אֶלְאָ שְׁגָדָלה נִשְׁמָתוּ, דְכִתְיבָ וּבְיוֹם הַשְׁבִּיעִי שְׁבָת וַיְנַפְשׁ. וּמְאי הָיוּ שְׁבִירָתָה זוּ דְלֹא הָיוּ בָה מְלָאכָה, וְתַהֲיוּ הַנְּחָה. דְכִתְיבָ שְׁבָת, מְשָׁל לִמְהָה הַדָּבָר דּוֹמָה, לְמַלְךָ שְׁהִי לוּ שְׁבָעָה גָנוֹת, וּבָגָן הָאַמְצָעִי מַעַז נָאָה נוּבָע מִמְקוֹר מִים חַיִם, שְׁלָשָׁה מִימִינוֹ וּשְׁלָשָׁה מִשְׁמָאלֹ. וּמִיד שְׁפּוּעַל בְּעוֹלָם, אוֹ מִתְמָלָא וּשְׁמָחִים כָּלָם. וְאוֹמְרִים לְצַרְכָנוּ הוּא מִתְמָלָא וְהוּא מִשְׁקָה אֹתָם וּמְגַדְלָם וְהֵם מִמְתִינִין וּשׂוֹבְתִין וְהוּא מִשְׁקָה אֶת הַשְׁבָעָה. וְהֵא

לשון הקודש

את הַשְׁמִים וְאֶת הָאָרֶץ וּבְיוֹם הַשְׁבִּיעִי שְׁבָת וַיְנַפְשׁ. מִלְפָד שֶׁבֶל יוֹם וַיּוֹם יִשְׁלַׁח לֵוּ מְאֹמֵר אֶחָד שְׁהוּא אֲדוֹן לֵוּ לֹא מִפְנֵי שְׁהוּא נִבְרָא בּוּ אֶלְאָ מִפְנֵי שְׁהוּא פּוּעַל בְּעוֹלָם פְּעֻולָה הַמְסֻרָה לוּ בַּידּוּ. **פְּעֻולָוּ** כָּלָם פְּעֻולָתָם וְקִימָוּ מַעֲשֵׂיָהֶם לְבָדְךָ – בָּא יוֹם הַשְׁבִּיעִי וּפְעַל פְּעֻולָתוּ. שְׁמָחוּ כָּלָם, אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא עוֹד אֶלְאָ שְׁגָדָלה נִשְׁמָתוּ, שְׁבִירָתָה נִשְׁמָתוּ, שְׁבִירָתָה נִשְׁמָתוּ, וּבְיוֹם

בתיב (ישעה מ"ט) מפוזר אָבִיא וְרַעַד וְהַנּוּ חֶד מְנַהּוֹן וְמְשֻׁקָּה לֵיה. אֲלֹא אִםְאָהוּ מְשֻׁקָּה אֶת הַלְּבָב וְהַלְּבָב מְשֻׁקָּה אֶחָר בָּנָן כָּלָם. ומאי נִיהוּ מְדָה שְׁבִיעִית הַנּוּ אָזֶם זֶה מְדָת טוּבוֹ שֶׁל הַקָּדוֹש בָּרוּךְ הוּא.

מַאי טָעֵמָא אָמֵר אֶת שְׁבָתוֹתִי, וְלֹא אָמֵר אֶת שְׁבָתִי. מְשֻׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמָה, לְמַלְך שְׁהִיחָה לוּ בָּלָה נָאָה וּכְלָל שְׁבוּע וּשְׁבוּע מִזְמִינָה יוּם אֶחָד לְהִיוֹת עַפְנוֹ. וְהַמֶּלֶך יִשׁ לוּ בְּנִים נָאִים וְאַהֲזִים אָמֵר לָהֶם הַזָּאֵיל וּבָנָן שְׁמָחוֹ אַתָּתֶם גַּם בָּנָן בַּיּוֹם שְׁמַחְתִּי בָּיָנִי בְּשַׁלְכָם אָנִי מְשַׁתְּדֵל וְאַתָּתֶם גַּם בָּנָן הַדָּרוֹ אַתָּתֶן. וְמַאי זָכָר וּשְׁמֹר זָכָר לְזָכָר וּשְׁמֹר לְנֶקֶבָה. מַאי טָעֵמָא (ויקרא י"ט) וּמִקְדְּשֵׁי תִּרְאֹו. שְׁמָרו עַצְמָכֶם מְהֻרְהָר, בָּי מִקְדְּשֵׁי קָדוֹש הָיָה לְמַה (ויקרא ס) בָּי אָנִי יִזְמְדַשֵּׂבָם, אָנִי בְּכָל צָד. ע"ב: (עד כאן מההשומות)

לשון הקודש

לְמַלְך שְׁהִיחָה לוּ בָּלָה נָאָה, וּכְלָל שְׁבוּע וְשׁוּבָתִים, וְהָוָא מְשֻׁקָּה אֶת הַשְׁבָּעָה. וְהָרִי בְּתוֹב (ישעה מ"ט) מְפֻזָּר אָבִיא וְרַעַד, וְהַנּוּ אֲחָד מִלְּבָם מְשֻׁקָּה אָרְתוֹן? אֲלֹא אָמֵר, הָוָא מְשֻׁקָּה אֶת הַלְּבָב, וְהַלְּבָב מְשֻׁקָּה אֶחָר בָּנָן כָּלָם. וְמַהְיָה מְדָה שְׁבִיעִית? הַנּוּ אָזֶם, זֶה מְדָת טוּבוֹ שֶׁל הַקָּדוֹש בָּרוּךְ הוּא. מַה הַטּעם אָמֵר אֶת שְׁבָתוֹתִי וְלֹא אָמֵר אֶת שְׁבָתִי? מְשֻׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמָה?

וַיִּכְלֶל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְׁבִיעִי דָא תֹּרֶה שְׁבָעֵל פֶה דָא יהו יומ שְׁבִיעִי, וְבֵיה אֲשַׁתְבָלֶל עַלְמָא דָא יהו קִיּוֹמָא דְכָלָא. מַלְאָכָתו אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא בֶל מַלְאָכָתו, דָהָא תֹּרֶה שְׁבָכְתָב אֲפִיק בְּלֹא בְתוּקְפָא רְכָתָב דְגַפִּיק מַחְכְמָתָא. תְּלִת זְמִינָן הַבָּא בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּכְלֶל אֱלֹהִים בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּשְׁבֹות בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּכְלֶל אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי. הָא תְּלִת. וַיִּכְלֶל אֱלֹהִים בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי, דָא תֹּרֶה שְׁבָעֵל פֶה, דָעַם יוֹם הַשְׁבִיעִי. כְּדָקָא אָמָרָן.

וַיִּשְׁבֹות בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי, דָא יִסְׂדֵא דַעַלְמָא. בְסְפִרָא דָרְבָ יַיְבָא סְבָא דָא יוֹבָלָא וְעַל בְּקָד בְתִיב הַבָּא מַכְלָל מַלְאָכָתו דְכָלָא גַפִיק מְנִיה. וְאַנְנוּ דָא יִסְׂדֵא כְדָקָא אָמָרָן דָהָא נִיחָא בֵיה הָזָה יִתְיר מַבָּלָא.

לְמַה? (שם אָנֵי ה' מִקְרָשָׁבָם, אָנֵי ה' בְכָל אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי. הָרִי שָׁלַש. וַיִּכְלֶל אֱלֹהִים בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּשְׁבֹות בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי – זֶה תֹּרֶה שְׁבָעֵל פֶה שְׁהָוָא יוֹם שְׁבִיעִי, וּבָה נְתַקֵן שְׁבָעֵל העולם שְׁהָוָא קִיּוֹם שֶׁל הַפְּלָל. מַלְאָכָתו אֲשֶׁר עָשָׂה, וְלֹא בֶל מַלְאָכָתו, שְׁהָרִי תֹּרֶה שְׁבָכְתָב הַזְּמִינָה הַכֶּל בְתַקְפָה שֶׁל בְּקָד שְׁיוֹצָא מַחְכָמָה. שָׁלַש פָעָם בְּאָנוּ זֶה בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּשְׁבֹות בַיּוֹם הַשְׁבִיעִי. וַיִּבְרַךְ

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי. דָא כְּהֵן גָדוֹל דִמְבָרֶךְ לְכָלָא וְהֵזָא נַטִיל בְּרִישָׁא דְתַנּוּ פְּהֵן נַטִל בְּרָאֵשׁ, וּבְרָכָא בֵּיה שְׂרִין לְבָרָכָא וְאַקְרֵי שְׁבִיעִי. רַبִי יִסָּא סְבָא אָמַר הָנִי תָרִי חָד בִּיסּוֹדָא רַעֲלָמָא אֵיתָהו, וְחָד בְּעַמּוֹדָא דְאַמְצָעִיתָא. (ד"א ל"ג) (אבל הָנִי תָלַת חָד בְּמַעְלִי שְׁבָתָא דְלִילָא וְחָד רַיּוֹמָא וְחָד רַעֲלָמָא רְאֵתִי רְאֵיתָהו שְׁבָתָה הַגָּדוֹלָה).

וּבָנָן (ד"א ל"ג ויקdash) אֶתְהוֹן, לְמַאן, לְהֵהוֹן אָתָר דָאָת קִיְמָא בֵּיה שְׂרִיא בְּמָה דָאָת אָמַר, (שמואל ב טו) וְהָרָאֵנִי אֶתְהוֹן וְאֶת נָוָהוֹ. וּבְהָאֵי אָתָר שְׂרִין בְּלִ קְדוּשִׁין לְעַילָא (ד"א דְלַעַילָא), וְנַפְקִי מְגִיה לְכַנְסָת יִשְׂרָאֵל לְמִיחָב לְה תְּפִנּוֹקָא לְחַם פָּגָג, וְאַזְלָא הָא בְּמָה דְבָתִיב, (בראשית מט) מַאֲשִׁיר שְׁמָנָה לְחַמּוֹ וְהֵזָא יִתְן מְעַדְנֵי מֶלֶךְ, מַאֲשִׁיר דָא קִיּוּם שְׁלִימָה, שְׁמָנָה לְחַמּוֹ (ד"א מ"ג) דְבָתָה (ד"א ל"ג) (ליה) לְחַם עֻזָּנִי אַתְהָהָר לְמַהְנוּ לְחַם פָּגָג.

לשון הקורש

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְׁבִיעִי – וְהֵהֵן גָדוֹל שְׁמַבָּרֶךְ אֶת הַכָּל וְהֵזָא נַטִל בְּרָאֵשׁ, שְׁנִינֵנוּ פְּהֵן נַטִל בְּרָאֵשׁ, וּבָזָה הַבְּרִכּוֹת שְׂוּרוֹת לְבָרָכה, וְנִקְרָא שְׁבִיעִי. רַבִי יִסָּא הַזָּקָן אָמַר, הַשְׁנִים הַלְלוּ – אַחֲרֵה הוּא בִּיסּוֹד הָעוֹלָם וְאַחֲרֵה בְּעַמּוֹד הַאַמְצָעִי וְד"א אַבְל שְׁלַשָּׁת אֱלֹהִים – אַחֲרֵה בְּעַרְבָּה שְׁבָתָל לִילָה, אַחֲרֵה שְׁלַח הַיּוֹם, אַחֲרֵה שְׁלַח הָעוֹלָם הַבָּא שְׁהָוָא שְׁבָתָה הַגָּדוֹלָה).